ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10 ДИНАРА 1952

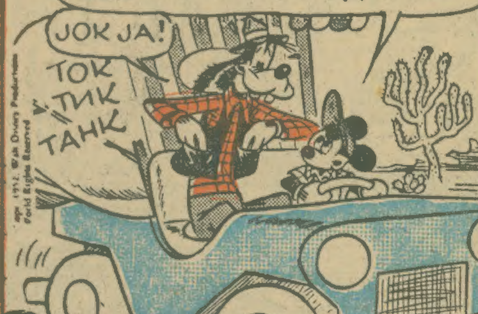
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 150 — Субота, 13 новембар 1954

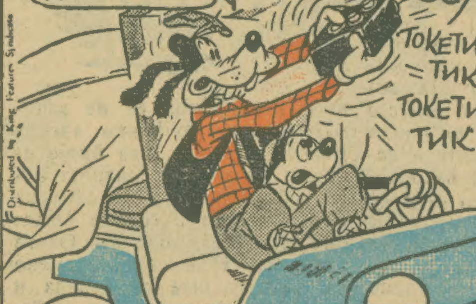

Мики и Шиља као истраживачи

5

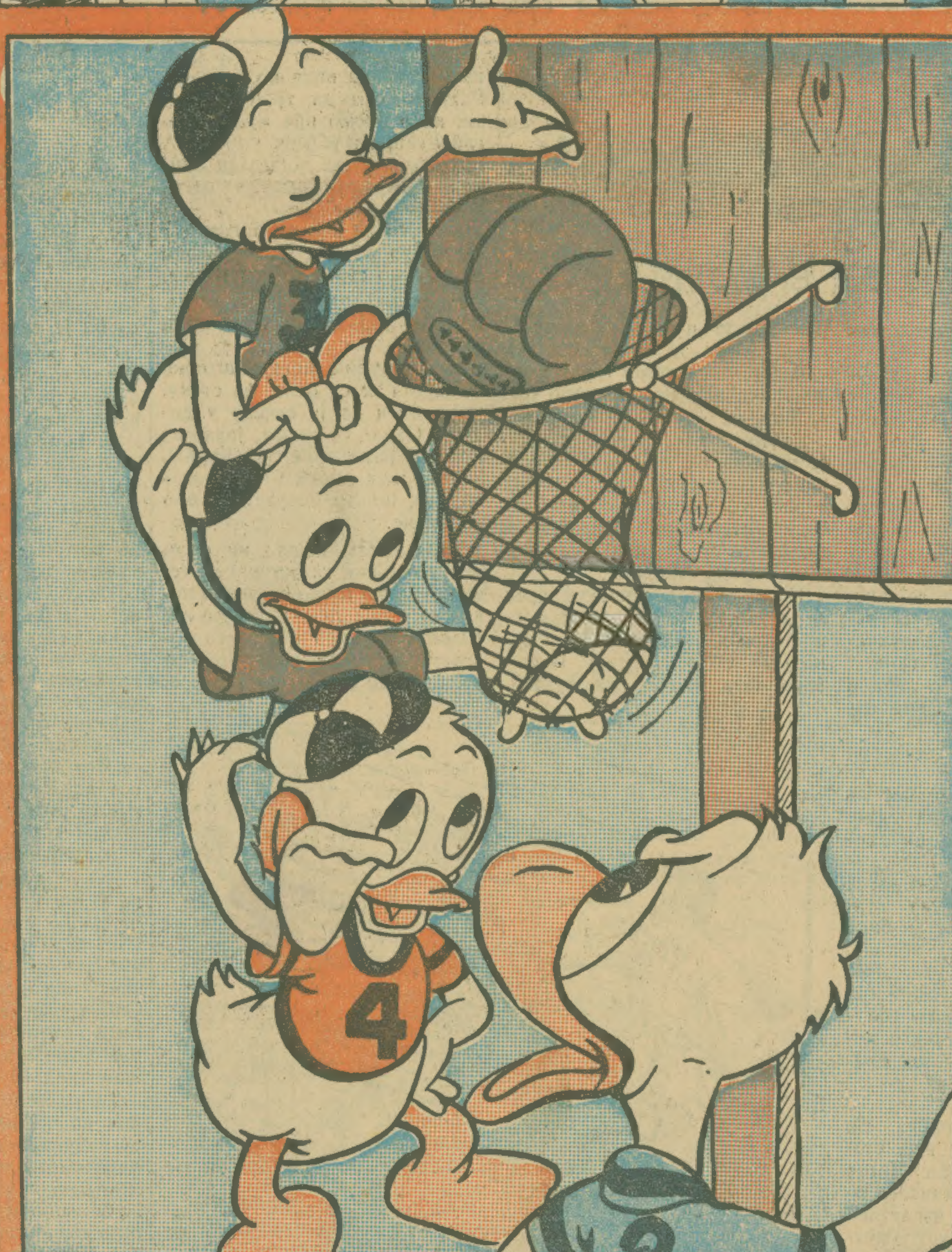

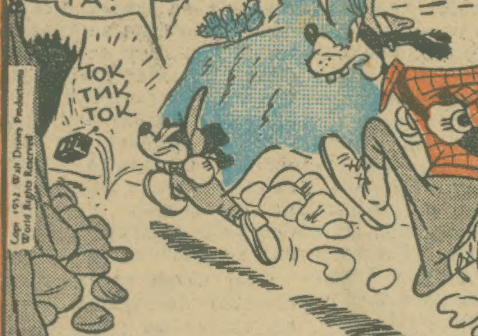

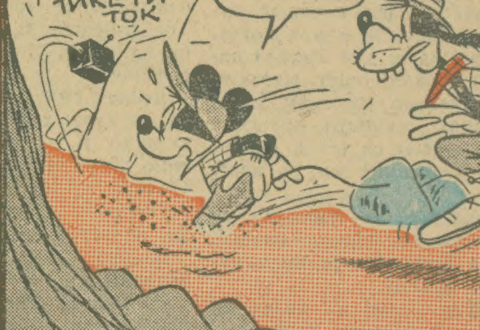

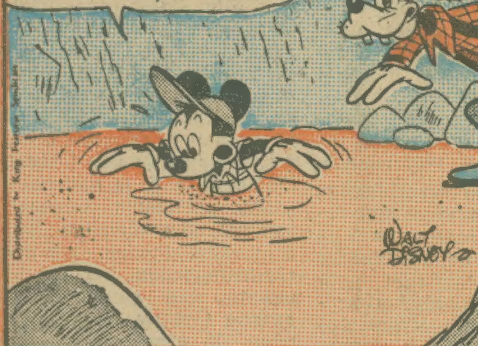

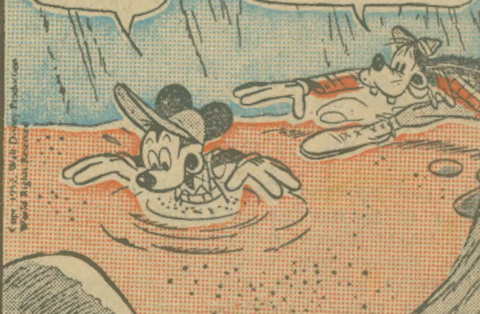

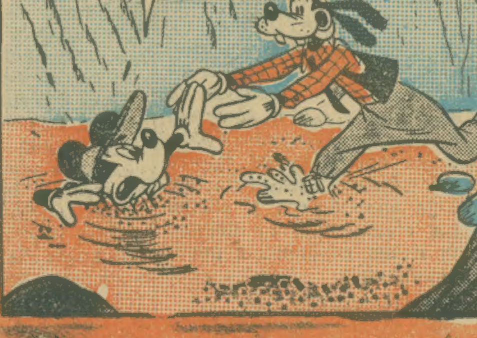

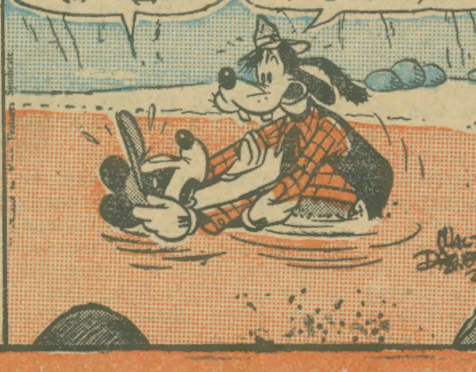

Једна анкета о летећим тањирима

II

Још се честито нису ни осушила слова у скептичним написима о Арнолдовим причама, а већ су се јавиле десетине других људи са сличним тврђењима. Листови су готово свакодневно објављивали извештаје очевидаца о необичним летећим појавама. Два официра из утврђења Форт Ричардсон, на Аљасци, јављали су да су видели неко тело, које је невероватном брзином летело кроз ваздух, не остављајући за собом никакав траг дима. Једна група рибара видела је у близини Њуфаундленда читав низ „светлећих репова“, а нека жена из Орегона приметила је групу „летећих тањира“ како на небу исписују разна слова и одмах алармирала своје суседе да би им скренула пажњу на иностране агенте који „исписивањем шифрованих слова обавештавају своје шпијуне“.

Др Паул Фитс, професор психологије Државног универзитета у Охају, који је једно време учествовао у званичној анкети, сматра да је сва ова гужва око „летећих тањира“ последица масовне сугестије и потсећа на то да се за време Првог светског рата Американцима чинило да им цепелини стално лете над главама.

— Наше статистике показују, рекао је професор Фитс, да после сваког узбудљивог написа у новинама о летећим тањирима, број оних који их виђају нагло порасте. Као што знате, небо је одувек било неисцрпан извор узбудљивих визија, а његова омамљива моћ још је много већа у ово наше време пренадражених нерава.

Ваздухопловни официри и други стручњаци одређени да воде званичну анкету налазили су се од самог почетка пред великим тешкоћама. Убрзо после тобожњег обустављања анкете, ево шта је изјавио један од учесника у њој, мајор Џери Богс:

— Кад ви гледате кроз прозор и видите нешто, како могу ја који нисам ништа видео да објасним вама шта сте видели, кад притом ви нисте у стању да ми пружите никакве поуздане податке на основу којих бих ја могао да доносим суд? Сасвим би друкчије било кад бисмо ми знали да летећи тањири заиста постоје. У том случају могли бисмо да утврдимо колики степен вероватноће садрже учињена запажања и из којих су разлога виђени ти предмети баш на том месту. Немогућно је, међутим, пружити један логичан и дефинитиван доказ за нешто што је двоструко негативно — да нема летећих тањира и да их нико није видео.

На питање једног новинара да ли има какво објашњење за епидемију која сада влада, мајор Богс је одговорио:

— Наравно! Ако дуго зурите у небо, сигурно је да ћете видети нешто необично. А данас људи пиље у небо више него икад. Деца се не занимају више бројањем вагона теретних возова, већ броје авионе. Поред тога, јавност није заборавила да је атомска бомба пуне три године држана у тајности од ње. Овога пута сви хоће благовремено да дознају шта се скрива и зато извијају шије пут неба.

Истрага је почела тиме што је многобројна запажања сврстала по њиховој веродостојности. Онда је настојала да пронађе шта су људи заиста видели. Међу „очевицима“ налазио се већи број шаљивчина, затим лаковерне деце, лажова и оних који би хтели да на тај начин „дођу“ у новине, али је било и таквих у чију се карактерност и истинољубивост не би могло посумњати чак и кад би „тврдили да су видели и летећег горилу“.

Међу такве треба убројати ваздухопловног капетана Чајлса и главног пилота Витеда, два искусна пилота друштва за ваздушни саобраћај Истерн Ер Лајнс. На дан 24 јула 1948 године, у 3 часа ујутру, летећи на свом путничком авиону на висини од 1.700 метара у близини Монтгомерија (Алабама), они су видели нешто што су новине доцније назвале „ваздушним бродом“. Чајлс и Витед нису употребили тај израз. Они су рекли да се радило о авиону без крила, дугом 35 метара, облика цигаре, с пречником двапут већим него код америчког бомбардера типа Б-29, који је летео брзином трипут већом од брзине млазног авиона. Изнад једне кабине у облику кугле, која је вероватно служила за пилотирање, налазио се, како им је изгледало, читав низ прозора. Унутрашњост кабине била је необично светла — као од блеска магнезијума — а дужином трупа светлела је нека слабија светлост, која је личила на „плаво неонско осветљење“. Апарат је, по њиховим речима, остављао за собом некакав жућкасто-црвенкаст пламен.

— Нисмо приметили да неког има у апарату, причао је Чајлс. Ми смо обојица истовремено опазили летећи објект и питали смо се у чуду шта ли то може бити. Било шта било, тек он наједном полете на нас и ми узмакосмо улево. Објекат се такође окрете налево и с десна прелете преко нас у висини од неких 250 метара. А онда, као да нас је пилот приметио и хтео да нам измакне, суну у висину, остављајући за собом огроман пламени реп и готово управно се заби у облаке, док се наша машина сва тресла од снажног ваздушног притиска који је притом настао. — Један једини путник који у том тренутку није спавао у авиону тврдио је да је видео исто оно што и пилоти.

Стручњаци су веровали да су најзад имали нешто конкретно у рукама. Прво су астрономи проучили ствар. Доктор Хајнек узео је да оцењује могућност да се овде можда не ради о необично светлом метеору који се релативно споро креће. Неке појединости описиваног предмета указивале су на ту претпоставку: жућкасто-црвенкаст пламен, облик цигаре, огроман пламени реп. Нажалост, летећи планови метеора нису познати и тако доктор Хајнек није имао могућности да провери своју претпоставку. У извештају који је поднео о резултатима свог истраживања он је писао: „Психолозима мора бити остављено да пресуде да ли реп једног светлог метеора може да изазове субјективну претставу ваздушног брода са осветљеним прозорима“. И психолози су заиста изразили мишљење да се један метеор може привидети људском оку као ваздушни брод. Већ поменути психолог из Охаја, др Фитс, заступао је гледиште да су Чајлс и Витед најзад ипак само људи и да су и они могли да буду жртве масовне сугестије као и сваки други човек.

Гусарење за време рата

Јако оштећена „Алабама“ упловила је у шербурску луку 11 јануара 1864 године, да би се опоравила после дуготрајног крстарења и борби које је водила готово на свим морима. Али, већ сутрадан, 12 јануара, крстарица „Кирсарџ“ сазнала је где се „Алабама“ усидрила и одмах је почела да крстари по оближњим неутралним водама да би је сачекала.

Овај догађај имао је своју предисторију. Године 1861 букнуо је грађански рат између америчког Севера и Југа, који је трајао до 1865 и завршио се победом Севера. Одмах по избијању рата, северне државе су прогласиле блокаду јужних, које су овим биле јако погођене. Зато се оне одлучише на гусарење и брзо почеше да стварају морнарицу којој је био циљ да омета трговину северњака. На лађама јужњака посада је била састављена од смелих помораца, који су нападали северњачке лађе не само на морима, него и на ушћима река. Ратовало се без икаквих обзира. Такво ратовање познато је и под именом „крстарички рат“, а појавило се први пут баш у овом грађанском рату.

Лађа „Алабама“ пловила је на једра, али је имала и снажну парну машину. Њена носивост била је 1040 тона. Заставу Југа развила је 24 августа 1864 под командом Рафаела Симса. Она је успела да заплени и потопи 69 бродова северних држава док није и њој дошао крај, 19 јуна 1864 године.

Тога дана, око десет часова пре подне, на шербурском гату искупило се много света да би посматрало борбу између „Кирсарџа“ и „Алабаме“, чији је командант, искусан и неустрашив гусар, прихватио изазов капетана Винслоуа, команданта „Кирсарџа“. Борба се водила у неутралним водама, седам миља далеко од обале. „Алабама“ је прва отворила ватру, и то из свих топова. „Кирсарџ“ је гађао хладно и смишљено, а пошто је био боље опремљен одмах је показао своја преимућства. „Алабама“ се јуначки бранила, али узалуд. Већ око један час по подне њена крма била је под водом, а убрзо је и цео брод ишчезао у морским дубинама. У тој борби „Алабама“ је испалила 370 топовских метака, од којих је свега четрнаест погодило циљ. Међутим, од 173 метка које је испалио „Кирсарџ“ 40 је погодило „Алабаму“.

Поред „Алабаме“ јужњаци су имали и друге велике бродове који су гусарили. Тако је „Флорида“ заробила 37 бродова, од чега је потопила 28, а остале махом је искористила за своје потребе. Њена посада била је тако смиона да је пред самим Њујорком запалила један поштански брод. Док се „Флорида“ налазила у бразилијанској луци Бахија, напао ју је и уништио један брод северњака, не осврћући се на то што је ово била неутрална лука. У гусарењу се истакао и брод „Шинанду“, који је заробио 36 северноамеричких бродова-китоловаца. Јужњачко гусарење учинило је да се застава северњака престала вијорити готово на свим морима. Штета коју је Југ нанео Северу ценила се на 15 милиона долара.

Овај начин ратовања није ишчезао престанком америчког грађанског рата, јер су га Немци обновили у оба светска рата. У Првом се својим гусарским подвизима истакла крстарица „Емден“, која је одмах у почетку рата потопила шест енглеских бродова у водама Индиског Океана. За време гусарења она се камуфлирала да би изгледала као енглеска крстарица. Потапала је и руске и француске бродове, а настрадала је код Кокосових Острва, где ју је потопила енглеска крстарица „Сиднеј“. За два месеца крстарења „Емден“ је потопио три ратна и шеснаест трговачких бродова и пореметио цео саобраћај у Индиском Океану. За њим је јурило 15 савезничких ратних бродова.

У гусарењу су се истакле и неке друге немачке лађе: „Карлсруе“, „Зеадлер“, „Меве“, „Волф“ итд. Сви ти бродови маскирали су се, имали су фалсификоване исправе и све друго чиме су могли да заварају непријатеља и нанесу му штету. У Другом светском рату Немци су почели трећи крстарички рат, у коме се истакао брод „Атлантис“. Али, успех тих гусарских бродова био је релативно мали, јер су радари и авијација сахранили све немачке наде на велике подвиге, сличне онима из минулих ратова.

Јунаци са „Албатроса“

РОМАН ОД Е. КОРМА

(14)

Сиромах Мартин није ништа знао о циљу нашег путовања. Мени је одмах постало јасно да је дон Мигуел нањушио какав терет мислимо да пренесемо на лађу и да ће одмах сакупити друштво. Но, ипак сам се тешио надом да он можда не зна за нашу тајну.

Изашавши из собе да се прошетам по парку, наишао сам на Бена. Он је имао пушку о рамену.

— Хеј, Диме! — позва ме Бен. — Хоћеш ли да прошетамо мало по планини? Можемо успут нешто и уловити.

Шетња по планини била је примамљива, али ја сам се колебао. Неко нејасно осећање говорило ми је да треба питати стрица. Бен се насмејао мојој неодлучности.

— Зашто оклеваш, Диме? Само ћемо мало проћи и одмах се вратити. Нико неће знати. Планина нам је пред носом.

Најзад сам пристао. Заметнувши за појас пиштољ (од кога се иначе нисам никако растајао), пошао сам с Беном. Излазећи из парка, наишли смо на слугу Чилеанца, који је једва знао нешто мало енглески. Замолио сам га да каже мом стрицу да сам заједно с Беном отишао у планину.

После тога било ми је лакше и ја сам, весело звиждућући, пошао стазицом која је вијугала испред нас и губила се преко реке, међу стеновитим обронцима планине.

VII

Два сата смо лутали по планини. Бен је пуцао не штедећи барут, али није уловио ништа. Ниједној антилопи није могао прићи на пушкомет растојања, па ако је и пуцао на њих то је просто чинио тек да се пуца.

— Да гадних животиња! — гунђао је он приликом сваког неуспелог пуцња. — Диме, нама ће се смејати ако се вратимо у насеобину празних шака, јер тамо се чује како нештедимице трошимо барут. Треба нешто да смислимо не би ли бар једну антилопу свалили.

Дотле смо ишли заједно. Ја предложих Бену да се растанемо и да тако подухватимо антилопе с две стране.

— Ја ћу им заћи с леђа и нагнати их на тебе. Само пази, не зевај онда!

Беново лице се засја од задовољства.

— Силно, Диме, силно! — повика он. — Пожури само. Не смемо да губимо ни тренутка.

И ми поново почесмо да се пентрамо уз планинске стрмине. Насеобина нам је била под ногама, у дну долине. Видели смо кров куће, која нам је са оволике висине изгледала мала као какав голубарник. Река која је текла долином личила је на узану сјајну траку.

— Диме, ево их!

Бен ме муну у ребра. На голој стени, лево од нас, стајале су две антилопе. Витке животиње нису се мицале, па су личиле на кипове исклесане у камену вештом руком уметника.

Испред нас се пружала стазица. Она је скретала налево и обилазила стену са антилопама.

— Полако њоме, Диме, а ја ћу овуда, да им препречимо пут. Ту нам неће измаћи.

Ја сам га једва чуо. Сав узбуђен похитах стазицом, без шума, да не бих поплашио дивљач. Срце ми је силно ударало. Стазица је кривудала, тако да сам неколико пута губио из вида стену са животињама. Сваки пут сам се бојао да их више нећу видети на њој, али мој страх био је безразложан: антилопе нису показивале нимало неспокојства. Једна је чак легла на зараван, окренувши главу према мени, али ме очевидно није видела.

За то време ја сам обишао стену, кад се наједном из долине разлеже пуцањ. Задрхтах чувши то и погледах наниже. Стене, нагнуте са свих страна, скривале су долину и ја ништа нисам видео.

После неког времена зачу се и други пуцањ. Одјек је прошао кроз планину као гром и мене обузе немир. Нисам знао шта значе ови пуцњи, али слични звуци у глухим и дивљим кланцима увек изазивају немир. Кад се зачу и трећи пуцањ, тачно после истог времена као и други, ја сам схватио да је то био сигнал. То су мене и Бена позивали натраг у насеобину.

Погледао сам на стену. На њој више није било антилопа. Мора да су, уплашене пуцњавом, побегле. Но, до њих ми више није било и ја пожурих натраг да нађем Бена. Већ је падао сутон. Долина се прекрила полумраком, док се лака измаглица вила по стенама. Разумео сам да треба журити, како бисмо пре мрака стигли кући, па убрзах кораке. А оздо су и даље допирали пуцњи, узалудно тражећи одговор.

— Што ли Бен не одговара? — чудио сам се ја. — Стриц је сигурно страшно узнемирен.

И да бих дао о себи гласа, извадих иза појаса пиштољ и опалих.

Одјек пуцња мога пиштоља, ваљајући се са стене на стену, мора бити да је стигао у долину. Отуда се одмах, један за другим, разлегоше два пуцња, али на њих нисам могао одговорити, пошто барут није био код мене.

Бена нисам нашао на оном месту где сам га оставио. Очевидно је нестрпљиви ловац покушао и сам да се привуче антилопама. Почео сам да га дозивам, али одговора није било. Бен као да је био занемео. А био сам сигуран да није могао отићи тако далеко да не чује моје дозивање. Помислих да се шали и naљутих се.

Одмах поред стене на којој сам оставио Бена налазила се дубока провалија. Побојах се да није пао у њу и пожурих да погледам. Потпуно окомита стена спуштала се 60—70 метара наниже. Сасвим на дну била је издробљена у оштре омање стене, које су вириле испод неких пузавица с црвеним цветовима.

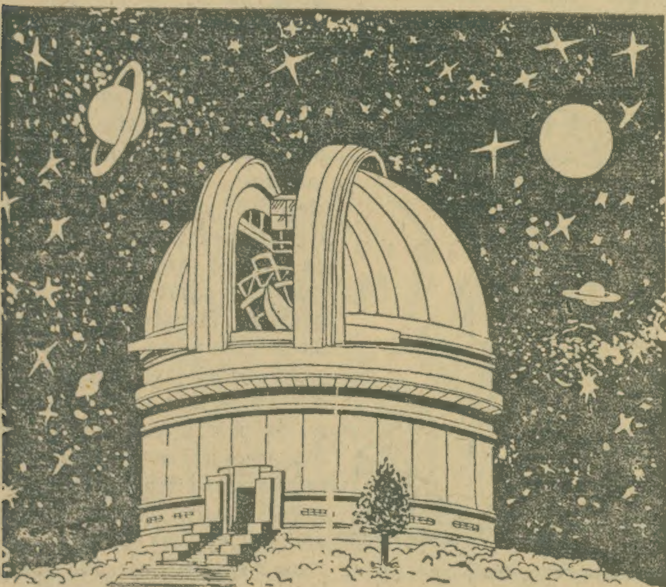
(Наставиће се)

Први „ПОПИС" звезда

Данас је, кажу астрономи, много лакше избројати звезде него извршити попис становништва једне земље. Наравно, они притом мисле на звезде нашег неба.

Научна астрономија родила се оног тренутка када је почело бројање звезда. Према Птоломеју, први списак звезда саставио је грчки филозоф Хипарх, око 130 година пре наше ере. На његовој листи налазило се 1.025 звезда, које су, према свом сјају, биле подељене на шест група. Овај попис послужио је доцније као полазна тачка Улуг Бејгу и Тихо Брахеу (1602 године), који су му додали још 500 звезда. Њиховом раду придружили су се Халеј, Лемоње, Хершел и Лаланд, чији је каталог имао 47.890 звезда, и други.

Проналаском оптичких инструмената и њиховим усавршавањем, овај списак постаје све дужи. Голим оком човек може да види око 6.000 звезда, а дурбином од свега 25 милиметара види се око 100.000 звезда. Помоћу највећег телескопа на свету, који се налази на брду Паломару, у САД, могућно је да се фотографише око две милијарде звезда.

Савремене астрономске теорије приписују нашем сазвежђу, тј. Млечном путу, укупно 100 милијарди звезда, а сасвим је могућна претпоставка да у целом космосу има више стотина милиона сличних сазвежђа. Према стању данашње науке, појмљиво је да пребројавању звезда свих сазвежђа стоје засад на путу непремостиве препреке.

Да би се једна звезда унела у астрономски каталог, потребно је да се тачно зна њен положај у сазвежђу. Другим речима, морају се знати подаци о њеном „пењању" и „силажењу". Повремено проверавање података из звезданог каталога не чини се само зато да би се повећао број звезда, већ и да би се унели нови подаци о односима између појединих небеских тела.

Стари астрономи сматрали су да су звезде непомичне и да су њихова места на небу утврђена једанпут за свагда. Али, кад је енглески астроном Халеј, 1718 године, посумњао да су три звезде можда ипак промениле положај у односу на своју околину, наука је учинила крупан корак напред. Данас се зна да свака звезда има своју сопствену путању, али да се, услед огромног пространства које их раздваја од Земље, њихова померања једва примећују. Потребно је да прође пуних сто година па да се голим оком установи како је једно небеско тело променило свој положај под углом од свега 3 секунда. Међутим, савременим инструментима утврђено је да се звезде крећу у разним правцима и различитом брзином, што зависи од њихове удаљености од нашег ока. Извесне звезде крећу се брзином од 20 километара у секунду, а неке, што је врло ретко, и 60 километара. Систематским проучавањем кретања небеских тела, астрономи су успели да утврде многе законе у васиони, о којима се раније није ни слутило.

Испитивање кретања небеских тела захтева много времена. Тако, например, биће потребно да прође више десетина година док астрономи са Паломара израде нов каталог звезда. Тек тада ће се, кажу научници, моћи одговорити на најважније питање: докле се протеже свемир и да ли је он коначан или бесконачан.

Почетком 19 века односи између звезда утврђивани су помоћу телескопа. Захваљујући нарочитим фотографским апаратима, астрономи су данас у могућности да у року од десет минута добију готову слику огромног броја звезда, чије узајамне положаје они накнадно одређују. Но, само мерење положаја дуго траје. Треба доста времена док се добију коначни резултати. Зато је разумљиво што се много полаже у проналазак машине за аутоматско израчунавање, која овај, иначе дуг и тежак, посао брзо и тачно обавља. Прва таква машина израђена је у Њујорку. Као све направе које „саме мисле", и она долази до резултата на врло сложен начин, али руковање њоме веома је једноставно.

Најлепши украс неба

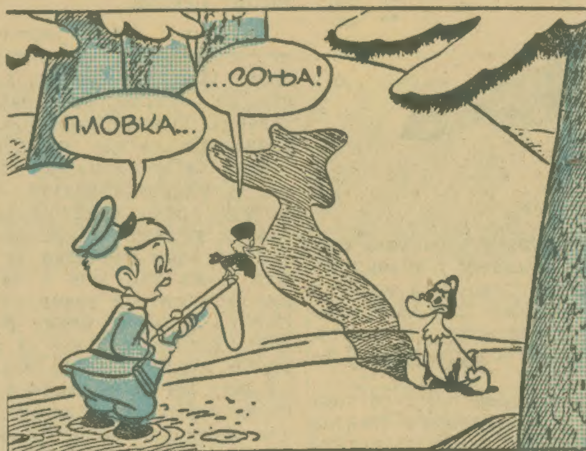
У јесен и зиму кад је ведро и кад нема месечине, голим оком најбоље се може запазити на небеском своду светла трака која иде преко целог неба. Разуме се, она се види и у друга годишња доба. Та трака је неједнаке ширине и на рубовима искрзана; затим, негде је светлија, а негде тамнија. То је Кумова слама или Млечни пут. Уствари, то су небројена јата милијарди звезда, која су уткана у тај појас.

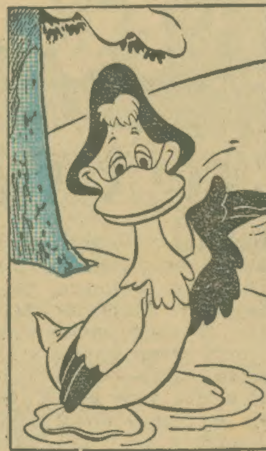
О Кумовој слами код разних народа постоје приче, као и о неким другим небеским телима. У једној нашој народној причи каже се да је некаквом човеку дошао у госте кум, те га је овај сместио да спава у сену. Али, кум није могао ни ока да склопи. Стално је мислио како његов домаћин има сламе више него што му је потребно. Због тога, кријући се, он упрти један сноп и крену кући. Пошто сноп није био добро везан, то се путем расипао, па га је „бог казнио", те се и данас види знак тог непоштеног дела на небу као траг разасуте сламе. И у старој Грчкој била је позната прича о Кумовој слами. У њој се каже да је врховни бог Зевс имао сина Херкула са смртном женом, па је и Херкул био смртан. Али, Зевс га је јако волео, па да би га учинио као бога бесмртним, принео га је да га подоји његова жена богиња Хера док је спавала. Приликом дојења дете се праћакало и трзало и Хера се пробудила. Видећи непознато дете, она га је гурнула, али је млеко навирало из њених прсију и просипало се по небеском своду. Од њега су постале многе звезде, па и онај светли појас — Кумова слама, који су Грци назвали Млечним путем. Тим именом Кумову сламу, тај најлепши украс неба, називају и неки други народи.

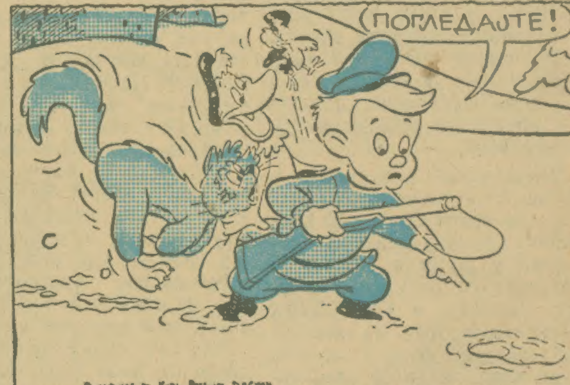

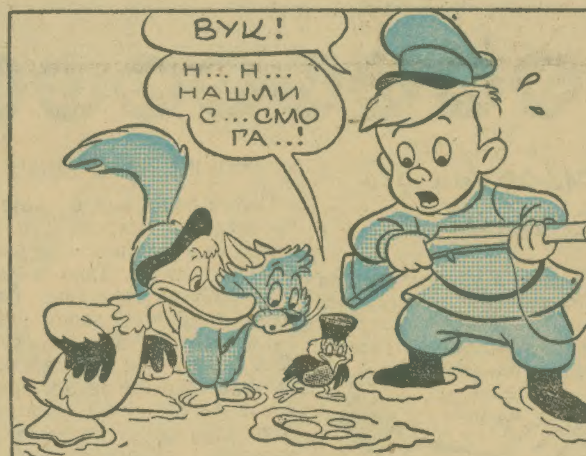

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Песничка посланица

Поезија може да буде веома блиска поуци. Али, књижевни састав мора и тада имати одлике праве поезије, јер иначе престаје да буде песма. Поука у песмама може бити само општа и морална; не сме прелазити у питања практичног днéвног живота. Она је слична писму. Назива се још и епистола или песничко писмо. У њој песник, например, пише пријатељу о себи и свом животу. Такво писмо може бити лепо, занимљиво и поучно. Лични живот песников сазнајемо из такве посланице често искреније исказан него из аутобиографије. Како је у раније доба саобраћај био редак, то је и преписка била ограничена; песник је тада имао времена да на миру и лагано "опреми књигу" лицу које му је драго или да одговори на добијено писмо. Посланица може да буде пуна животног шаренила. У њој, ако је добра, има и осећања, и размишљања, и поуке. Она може испричати какав доживљај или неки догађај у потпуности, те се због тога меша и са облицима епске поезије. Таква је преписка постојала још код Римљана. Нарочито су чувене посланице песника Хорација, као и неких грчких и италијанских песника. У нашој књижевности поетска посланица заузимала је значајно место у далматинско-дубровачком периоду, а било је и у доцнијем времену.

Овде ћемо навести неке примере. Тако дубровачки песник из 16 века Динко Рањина пише из Италије своме пријатељу Мароју Мажибрадићу, дубровачком песнику, у облику песме. Он у том писму уверава Мароја да је паметно што се бави поезијом. Свак треба, каже он, да настоји да стече више знања него богатства, јер учену човеку и кад умре остаје име, док богаташ још потпуно и не премине а већ га заборављају. Било је много богаташа чији се спомен сад међу нама изгубио, те се већ и не знају њихова имена. А довека ће међу нама бити хваљене успомене Шишка Менчетића и Ђора Држића, првих дубровачких песника. И камене ствари у свету ишчезавају, а остају само спомени о мудрима. Зато не напуштај тај пут којим си упутио свој корак: јер ако будеш увек њиме ишао, круну ћеш вечну ставити на своје чело, итд. Ето такве савете даје Рањина пријатељу у својој песничкој посланици.

Овде ћемо навести и стихове из песничке посланице коју је Бранко Радичевић упутио Његошу. Она гласи:

Ој владико, Црној Гори главо,
Наша дико, наша веља славо,
Ево тебе, једне књиге беле,
Чедо мило моје крвце вреле,
Крвца врела а чедо несташно,
На весеље свако је попашно,
А душа му и ноћу и дању
Сваку празну разбити лубању.
Ох, опрости, ако с права пута,
Кад и када млађано залута,
Та боље је спреда оберучке,
Него страга ударити мучке,
Боље чедо и пређаволасто
Нег' богаљче и слепо и кљасто:
Да уз туђи корак нарамљује,
Да га туђа рука захрањује.

Ко су били титани?

По грчкој митологији, титани су били преолимписки род богова. Уствари, то су шест синова Урана и Геје. Њихова имена су: Океан, Кеј, Хиперион, Хелиос, Јопет и Хронос. По причању, они су једнога дана збацили оца с престола и завладали његовим царством — небом. Међутим, против њих је устао Зевс, те их је после огорчене борбе савладао и бацио у Тартар, дубок и мрачан понор испод подземног света, с гвозденим вратима и праговима. Ту их чувају хекатонхеири (што на грчком значи "сторуки"): Котос, Егеон и Гијес, три дивовска сина Урана и Геје, који су помагали Зевсу у борби против титана. Зевс је њиховог вођу Атласа осудио да држи на леђима небески свод.

ТОПОГРАФСКИ КЉУЧ

Топографски кључ је скуп конвенционалних цртаних знакова, који служе да се сви објекти са терена, па и сам терен претставе што јасније у плановима и картама. Због тога сваки топографски знак треба да личи што више на објект који претставља.

ШКОЛА БЕЗ ИСПИТА

„Прва грешка коју човек учини на Арктику обично је и последња". — Тим речима дочекује Александар Скот канадске авијатичаре који дођу у његову школу у Кембриџ Беју да ту изуче необичну вештину: како да опстану на Арктику ако их какав квар на авиону примора да извесно време преживе у тој земљи снега, леда и оштрих поларних ветрова. Више од 2.000 „ђака" прође годишње кроз ту школу. То је, вероватно, једина школа у којој се не полажу испити. „Ако преживиш, прошао си", гласи једна шала тих необичних ђака.

„Школовање" почиње у Харгвену, у шумовитом пределу, где групе од 30—40 ђака најпре изучавају вештину сналажења у шуми и шипражју, користећи се искуством трапера, Ескима и Индијанаца. Према ономе што их касније чека, тај део обуке с правом би се могао назвати „забавиштем". Јер, право школовање почиње тек кад се они, одевени у нарочита „поларна" одела, нађу у заслепљујућој снежној белини око Кембриџ Беја. Па чак ни та истурена поларна станица, у којој сем једног малог одреда коњичке полиције, неколико ескимских колиба и метеоролошке станице нема ничег другог, није њихова крајња мета. Логор за обуку налази се десет километара северније.

Уствари, од читавог логора, сем места на коме ће бити подигнут, нема ничега. Подизање колиба од снега је њихов први час и прва лекција. Чак и најхрабријим и најиздржљивијим почетак изгледа ужасан. Али, чим су снежне колибе саграђене и у њима запаљене пећи-примуси, људи одахну. Коже северних јелена стављају се на блокове снега и — постеље су готове. Не скидајући са себе ни одело ни ципеле, људи се завлаче у вреће за спавање. Влажно одело и обућа су највећи човекови непријатељи на Арктику, па зато људи спавају у њима, да би их у току ноћи осушили топлотом сопствених тела.

Непознавање опасности коју претставља тај непријатељ, влага, скупо се плаћа. Због квара на авиону спустио се један канадски пилот на бесконачни снежни покривач. Док је обилазио око авиона да би извршио потребну оправку, оквасиле су му се не само чизме, већ и чарапе. Пошто је узалуд покушавао да их осуши изнад мале ватре, он се, онако мокар, попео у авион. Међутим, квар је био већи но што се њему у први мах учинило и он није могао да узлети. Пуна три дана провео је у авиону, верујући да ће ту бити најбоље заклоњен од мраза. Кад га је једна патрола најзад пронашла, ноге су му биле потпуне промрзле. Пилот је остао богаљ, и то само због тога што није знао да је колиба од снега бољи заклон од авиона и да у поларним крајевима влажне ноге готово увек значе — ампутиране ноге.

Ето, због тога ђаци у „поларној школи" још првих дана уче како се граде три врсте најпрактичнијих „кућа" на Арктику. Највећа, а и најудобнија, од њих је ескимски игло. Они такође науче да се игло не сме прегрејати и да у њему треба одржавати само слабу ватру. Чак и једна једина свећа може да загреје унутрашњост ескимске куће. Јер, ако се игло прегреје, његови зидови претворе се у лед, који није тако добар изолатор као порозни снег.

Ако снег није довољно чврст да се од њега може начинити игло, онда се подиже кућа-заклон од исечених блокова снега који се слажу у облику зида, па се преко тога пребаци падобран. Најједноставнији заклон је рупа ископана у снегу, с „кровом" од снежних блокова.

Блокови снега могу се употребити и за давање сигнала авионима. Мада бела, велика слова начињена од снега виде се из авиона захваљујући сенци коју бацају на околни снежни покривач.

Чиме да се храни човек који се изненада нађе у северним пределима? Ђаци „поларне школе" уче да се у северним областима које су обрасле шумом може правити веома добар и хранљив чај од тек напупелог лишћа оморике, да печени скакавци имају укус кокица од кукуруза, да се чак и ларвама инсеката може утолити глад.

„Јеловник" у крајевима северно од шумовитог појаса много је оскуднији. Али, ни тамо човек неће умрети од глади ако зна шта се све може употребити као храна. Од иситњених лишајева добија се добра супа, а у невољи и мали, краткорепи мишеви, такозвани леминзи, могу да замене печење. Северни јелен претставља премију за човека који се нађе у снежној пустињи Арктика. Чак и ако није у могућности да испече јеленско месо, јер нема ватре, он може да утоли глад оним што се налази у желуцу животиње. „То је веома хранљиво и садржи знатне количине витамина Ц" — обично додају учитељи, да би ублажили израз гадљивости који се готово обавезно јавља на лицима ђака при помисли да ће после часа теорије морати и практично да се упознају са овим „деликатесом" Севера.

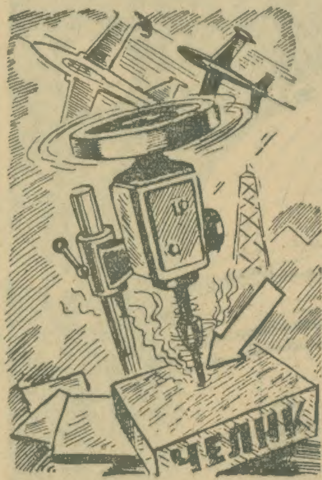
Неколико дана „школовања" посвећује се лову на туљане. Искуство Ескима користи се притом до крајњих граница. Туљани, који у одређеним временским размацима морају да изађу на површину да би удахнули ваздух, одржавају преко зиме нарочите отворе у леду. У „поларној школи" ђаци уче како се туљан може најлакше и најбрже домамити у такав отвор. Наиме, туљан је веома радознала животиња и ако се крај таквог отвора загребе чизмом по леду, он ће промолити нос да види шта се то догађа. Један замах харпуном, па чак и обичним ножем, и северни пустињак осигурао је себи храну, огрев, па чак и кожно одело.

Док остали предмети смењују један други, главни — борба против хладноће — учи се од првог до последњег дана. Јер, температура је толико ниска да ђаци ни за тренутак не заборављају тог сталног и непријатног „становника" Арктика.

По завршеном школовању, један пилот, објашњавајући неком свом пријатељу, такође авијатичару, сврху ове школе, рекао је: „То ти је као падобран. Дивно је кад имаш ту ствар уза се. Али, ипак се надаш да га никад нећеш употребити".

ТВРЂИ ОД ЧЕЛИКА

Једнога дана 1896 године, француски хемичар Анри Моасан прочитао је извештај о „ђаволском топу" у Аризони. Радило се, уствари, о метеориту који је тамо пао још у преисториско доба и при паду начинио улегнуће широко 1500 метара, око кога су пронађени делићи дијаманта звездастог облика. Амерички научници претпостављали су да је дијамант настао од угљенисаних честица дрвећа на које је метеорит пао, под утицајем високе температуре. И Моасан је тако мислио, јер, у суштини, дијамант и дрвени угаљ само су два вида једног истог елемента — угљеника. Зашто се онда дијаманти не би могли добити у

лабораторији, само ако се остваре исти услови какви су били приликом пада метеорита? — питао се француски научник.

Доцније, у електричној пећи која је начињена по његовој замисли, Моасан је успео да добије највишу температуру коју је човек дотле постигао. У ту пећ ставио је ситне комадиће печеног шећера. После краћег времена, под правим водоскоком од варница, које су прштале осветљавајући лабораторију, он је извукао ужарену масу и потопио је у хладну воду. Опит је успео, мада не у потпуности, јер је његов највећи вештачки дијамант био једва колико чиодина глава и није имао никакву прометну вредност.

Моасан је затим покушао да угљеник загрева заједно с различитим хемиским елементима, између осталог и са тунгстеном, који се топи тек на 3.400 степени, што претставља највишу тачку топљења за метале. Овога пута добио је комадиће неке тамне материје сличне зрнима пасуља. То није био дијамант, али је имао готово исту тврдоћу као и овај најтврђи минерал. Сматрајући да му не може бити ни од какве користи, научник је добивени производ оставио настрану и потпуно заборавио на њега. Десет година доцније он је добио Нобелову награду за друга открића, али је умро и не сањајући какав значајан проналазак претставља заборављени тунгстенов угљеник.

За последњих четрдесет година, Моасанов производ стално је усавршаван. Он је сад и знатно јевтинији: стаје свега двадесети део од своје првобитне цене. Од њега се већ праве ножеви на булдожерима, туцачи цемента, точкови машина за набијање друмова, носачи авионског скелета, оштрачи за брушење точила, зубне бушаће направе и друго. Зубни лекари нарочито радо употребљавају овакве производе, јер се при раду слабо загревају. Недавно је у једном америчком угљенокопу први пут употребљена аутоматска бушилица од тунгстеновог угљеника. Захваљујући њој, јамски радник обара 7,5 тона лигнита дневно, уместо досадашњих пет. На великом канадском радилишту Китимат употребљавају се за бушење тунела исте справе. Помоћу њих пробијено је 85 метара тунела у граниту за свега недељу дана.

Савремени млазни мотори развијају топлоту до близу 800 степени. Могла би се постићи и знатно већа снага мотора само кад би они могли да издрже неминовно повећање температуре. Овим се сада баве све велике лабораторије у свету, а један стручњак сматра да је тај проблем већ решен. Наиме, ради се о смеши угљеника и титана. Чврстина титановог угљеника изванредно је велика, као што му је велика и издржљивост према топлоти. Иако још није израђен реактивни мотор од титановог угљеника, поклопци на турбинама и вентили начињени од њега добро су издржали топлоту од 1090 степени.

Пошто археолози имају обичај да дају имена појединим епохама према томе који је материјал тада највише био у употреби — те имамо камено, бронзано и гвоздено доба — неки предвиђају да ће човечанство ускоро ући у — угљенично доба.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Свећа утроши свега хиљадити део енергије на осветљавање

Од свих вештачких светлосних извора најпримитивнији су: бакља, свећа и петролејска лампа. Они су и најнеекономичнији, јер се само један трихиљадити до једног хиљадитог дела њихове енергије претвара у светлост, док остало отпада на невидљиве светлосне и топлотне зраке. Прва сијалица са угљеним влакном, која је произведена 1885 године, била је такође врло несавршен светлосни извор. Да би светлело, њено влакно било је усијано до 2100 степени и свега један стоти део произведене енергије претварао се у светлосна таласања средње дужине, видљива за човечје око. Сијалица с влакном од тунгстена, произведена 1910, претварала је четрдесети део своје енергије у светлосну, а сијалица пуњена азотом из 1920, која је развијала температуру од 2.600 степени, претварала је у светлост двадесет пети део енергије. Најсавршенија је сијалица пуњена ретким гасом криптоном, која је пронађена 1937 године. Код ње се двадесети део енергије претвара у светлост. Занимљиво је да се с повећањем температуре сијалице скраћује њен век. Тако сијалица загрејана до 2.650 степени може да траје 1200 сати, а на температури од 3.150 степени — свега два сата.

Далеко савршенији светлосни извор од електричне си-

јалице претставља светлост у флуоресцентним цевима, која се производи деловањем невидљивих дуготаласних инфрацрвених зракова на светлећу флуоресцентну материју у цеви. Она осмину створене енергије претвара у светлост.

ПОЈЕЛИ ЦЕЛУ ЗЕБРУ

Примитивни људи, који се наизменично преједају и гладују, могу да поједу огромну количину хране. Тако је једна зулукаферска породица (муж, жена и четворо деце) појела од изласка до заласка сунца целу зебру. Чак су и кости оглодали, тако да их ни армија мрава не би боље очистила. Исто тако прича се да су два поданика арапских кнежева појели сваки по једну овцу, десет пилића и корпу колача. Један затвореник пуштен је на слободу зато што је добио опкладу да ће појести одједном цело теле тешко неколико десетина килограма.

ИНДУКЦИОНА ВАГА

Индукциона вага је веома осетљива справа помоћу које се испитује унутарња садржина метала или се помоћу електрицитета проналазе у металу скривене примесе. Служи о откривање лажног новца.

ГВОЖЂЕ У НАШЕМ ТЕЛУ

У људском телу има гвожђа отприлике толико да би се од њега једва направила главица једног ексерчића. Али, кад га не бисмо имали, онда не би било ни крви. У крви свих виших животиња има хемоглобина, носиоца кисеоника. Знак малокрвности је смањена количина хемоглобина у крви. Сваког дана пропадне око 3 од сто крвних зрнаца. Ако у организму нема довољно гвожђа да их надокнади, онда њихов број пада испод нормале и тада настаје малокрвност.

СЕМОНС

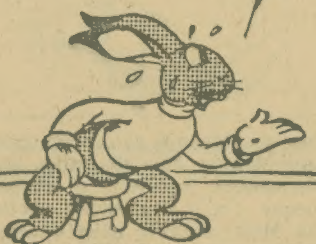
Семонс је морнарски израз који означава опомену пуцањем из топова с ратних и патролних бродова којим се позивају трговачки бродови да стану да би били подвргнути прегледу.

КАД ДРУГЕ БИЉКЕ „СПАВАЈУ"...

Кад се сав биљни свет већ припрема за зимски сан, цикламе онда почну да отварају своје пупољке и цветају све до краја децембра. Тада и на Вајзбергу, у Аустрији, где се налази пространо гајилиште овога цвета, небројене хиљаде циклама шире своје латице од нежне љубичасте до затвореноцрвене боје. На том гајилишту, укрштањем европских и прериских циклама, добијена је ретка „алписка љубичица" са десет латица уместо пет. Даљим укрштањем дошло се до цветова најразличитијих нијанса и сваки је добио своје име. Цвет цикламе назван „Поздрав из Вајза" има у пречнику често и десет сантиметара.

ТАЈНА ТЕТКА-ЉУБИНЕ ШКОЛЕ

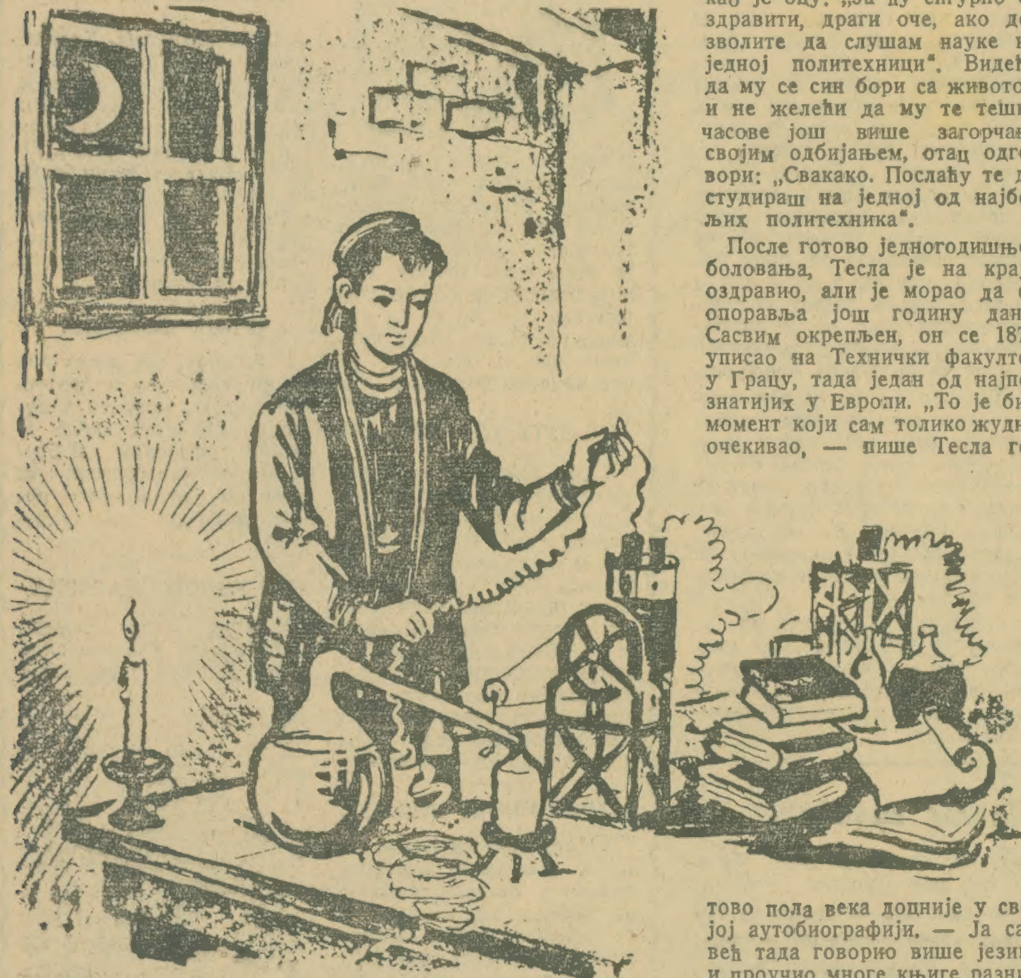
СВЕ ОД АЛФЕ ДО ОМЕГЕ СРЕТА САД ВЕЋ ЗНА. СВЕ ЈЕ ЈАСНО САД ЗА ЊЕГА КАО ДВА И ДВА.

Школски дани НИКОЛЕ ТЕСЛЕ

У Смиљану, малом личком граничарском селу, Никола Тесла свршио је основну школу. У њој се све учило на немачком језику, а других школа у тадањој Војној граници и није било. Од онога што је учитељ предавао, Тесла је многе ствари већ раније научио код куће, уз оца и мајку. Школске задатке знао је наизуст и радије је узимао и читао књиге из богате очеве библиотеке. Волео је да се игра с друговима, да се кула, да прави кавезе за птице, да се вере по дрвећу и да тражи птичја гнезда. Умео је боље од осталих дечака да прави воденице, да цепка и рецка којекакве стварчице од дрвета. Кад није имао друштва, нашао би какво скровито место и тамо би читао или се бавио својим резбарским пословима.

Тесла је читао сваку књигу која би му дошла до руку и тако је још као дечак развио у себи бујну машту, која је далеко прерасла скромне пределе његовог сиромашног села и оне једноставне предмете с којима је свакодневно долазио у додир. А увече, кад би отишао на починак, он би сатима лежао будан у постељи, пуштајући машти на вољу. Она га је односила у далеке, невиђене крајеве, у чудне градове које је сам измишљао. У својим сањаријама он је правио велике машине које покрећу читав свет и напајају га џиновском снагом.

Кад је Тесла навршио десет година, отац га је уписао у нижу реалку у Госпићу. Испрва је био добар ученик у свим предметима: једино је с цртањем муку мучио. А цртање је у реалци било главни предмет, те је због тога једва прелазио из разреда у разред, рачунајући се увек у слабије ђаке. Од школских предмета највише је волео математику и физику, а нарочито је радо посматрао експерименте из механике и електротехнике, које су наставници изводили у скромном физикалном кабинету. Ускоро му је допуштено да их и сам врши, а код куће је почео да израђује нове моделе и да на њима изводи опите који нису вршени у школи. Његова бујна машта сада је нашла свој прави смер. Он почиње да набавља књиге о електротехници и чита их са страшћу. Често га је зора затицала поред свеће, задубљеног у читање.

Ноћи пробдевене над књигом учиниле су да се погорша Теслино, ионако нежно, здравље. Тек што је завршио нижу реалку у Госпићу, он се тешко разболи. Месецима је остао у постељи, тако да су родитељи и лекари изгубили сваку наду у његово оздрављење. А болесник је желео само једно: да му допусте да чита. Испрва су му то бранили, али најзад лекари саветоваше родитељима да пристану. Можда је то последња дечакова жеља, па зашто да му је не испуне! Тесла је најрадије читао дела Марка Твена „и толико се удубљивао у њих да је потпуно заборавио да је болестан и убрзо се сасвим опоравио“.

Пошто је, због болести, годину дана остао код куће, Тесла настави школовање у вишој реалци у Карловцу, где је провео три године. И тамо му је најмилији предмет био физика. Њу је предавао одличан наставник, који је у нежном, бледуњавом ученику открио способног и даровитог младића и узимао га да му помаже приликом извођења експеримената из области електрицитета. Његова одлука да студира електротехнику постала је сада још чвршћа.

С том одлуком младог Тесле није се слагао његов отац Он је био свештеник и желео је да му и син то буде, како би се наставила породична традиција. Међутим, мајка Ђука била је на синовљевој страни. Ње се Тесла увек сећао с дубоким поштовањем и истицао да је своје проналазачке способности од ње наследио. И ко зна шта би било да једна изузетна околност није одлучила Теслину судбину. У Лици је у то време харала епидемија колере и од ње је оболео и Тесла. Једнога дана рекао је оцу: „Ја ћу сигурно оздравити, драги оче, ако дозволите да слушам науке на једној политехници“. Видећи да му се син бори са животом и не желећи да му те тешке часове још више загорчава својим одбијањем, отац одговори: „Свакако. Послаћу те да студираш на једној од најбољих политехника“.

После готово једногодишњег боловања, Тесла је на крају оздравио, али је морао да се опоравља још годину дана. Сасвим окрепљен, он се 1875 уписао на Технички факултет у Грацу, тада један од најпознатијих у Европи. „То је био момент који сам толико жудно очекивао, — пише Тесла готово пола века доцније у својој аутобиографији. — Ја сам већ тада говорио више језика и проучио многе књиге разних библиотека и тако сам упознао разне мање-више корисне ствари. А уз то сам тада први пут у животу био у стању да бирам оне предмете које сам волео, Цртање слободном руком није ме више узнемиравало. Целе прве године радио сам непрекидно од 3 сата ујутру до 11 увече, и то сваког дана, не изузимајући ни недељу ни празнике. Моји другови нису узимали ствари тако избиљно и према томе је природно да сам био први међу свима. Те прве године положио сам девет испита и професори су сматрали да заслужујем више од највиших квалификација“.

О Теслином студентском животу у Грацу његови другови забележили су више ситнијих догађаја, а и сам Тесла у својој аутобиографији опширно говори о том времену.

Слободно време најрадије је проводио играјући шах, домине и билијар. У билијару је био прави мајстор. Мада је волео друштво, избегавао је студентске теревенке. Кад год је био у могућности помагао је друговима који су били у невољи. Сваки предузети посао упорно је настојао да доврши, макар се и не односио на његову стручност. „Једном сам тако почео да читам Волтерова дела, прича Тесла, и на моје изненађење брзо увидех да његова дела износе око стотину дебелих књига штампаних ситним словима. Али, морао сам и то свршити, јер сам себи задао реч да ћу га читавог прочитати“.

Оваквим својим радом Тесла је стекао широку и богату културу, коју истичу сви његови доцнији биографи. Тако један од њих, 1894 године, пише: „Све што је најлепше у енглеском, француском, италијанском и српском песништву зна он наизуст. И у разговору о најсувопарнијим стварима свакога ће часа уплести згодно по какав стих или узвишену мисао каквог великог песника или мислиоца“.

Та висока Теслина култура нашла је одраза и у његовом научном делу: „Његова предавања и његови списи, па често и његови патенти, одају у свему великог уметника. Стил му је лак, геснички. У његовим научним предавањима налази се огромно богатство мисли и идеја“.

За време Теслиног школовања у Грацу, постојало је студентско удружење „Србадија“, у коме је он одржао неколико предавања. То нису била искључиво стручна предавања. „У једној седмици забавног програма, забележио је доцније један његов друг, узео је учешће и Тесла са својим предавањем „О носевима“. То је предавање тако духовито и хумористично било да смо се силно смејали, те некима тргнуле сузе од великог смеха“.

Теслу су професори волели и ценили и интересовали се за његов рад и његове идеје. Своје школовање у Грацу Тесла је за неко време прекинуо, запосливши се у Марибору, а потом је отишао у Праг, где је завршио студије.

Оазе имуности

Разбацана по планинским пределима и џунглама Боливије, Бразилије и Перуа, налазе се многа примитивна села, тако малена да их нема ни на детаљним географским картама. А негде у њима — у води, земљишту, храни; можда чак и у телима њихових становника — лежи скривено неколико медицинских тајни, толико значајних да би њихово откриће можда изменило читаву медицинску науку.

Свако од тих села претставља чудну оазу, потпуно имуну према једној одређеној болести против које се савремена медицина бори: раку, маларији, срчаним обољењима, кварењу зуба и душевним болестима. Свуда око њих, чак и у најближем суседству, тих болести има.

Становници ових села већином живе у веома примитивним условима, нехигијенски и оскудно. Ако у такво село дође странац већ оболео од неке заразне болести, онда би, по свим медицинским правилима, требало да у њему избије епидемија. Међутим, то се никад не догађа, већ напротив, болесни дошљак убрзо оздрави. Зашто? Медицина још није открила ову тајну природе.

„Кад сам по службеној дужности боравио у еквадорској провинцији Лохи, која се налази на источним падинама Анда, — прича лекар Јуџин Пејн, — чуо сам за једног британског инжењера који је имао необично висок крвни притисак и неко тешко срчано обољење. Лечење му није помогло и њему је било јасно да ускоро више неће моћи да обавља свој посао. Планинска села у Лохи су живописна, а живот прилично јевтин. Због тога је инжењер, већ полуинвалид, отишао да тамо проживи оно мало година колико му је још било преостало. Потражио сам га. На моје велико чуђење, он се осећао сасвим добро. Приликом прегледа установио сам да је његов крвни притисак нормалан, а од срчаних сметњи није било ни трага. Он ми је испричао да је увек потпуно здрав док се налази у Лохи, али да му се крвни притисак одмах попне и да осећа срчане сметње чим се из ње удаљи“.

Да је случај овог инжењера усамљен, могло би се посумњати да је његова болест била у вези с каквим потсвесним страхом од спољашњег света. Међутим, у читавој Лохи болести срца и крвотока потпуно су непознате, док их само четрдесет миља даље има као и у свим осталим крајевима света. Лоха није никакав рај на земљи, јер у њој има маларије, тифуса и других заразних болести. Али, срчаних обољења нема.

Године 1943 једна међународна здравствена мисија обилазила је насеља дуж реке Амазоне да би организовала борбу против маларије. У насељу Бревес, које има 557 становника, нису нашли ниједног јединог здравог човека. Сви су имали маларију. Свега 50 миља узводно од Бревеса лежи село Гарупа. Села се једно од другог уопште не разликују. Оба су сиромашна, прилично прљава и окружена баруштинама. Али, кад су чланови мисије стигавши у Гарупу казали због чега су дошли, свет их је гледао зачуђено. „Маларија? У нашем селу већ више од сто година није било ниједног случаја маларије“. Заинтересовани тиме, лекари су прегледали свих 2.000 становника и заиста нису нашли ниједног маларичног болесника.

Исти је случај с два бразилијанска села: Пеиксе и Порто Национал. У Пеиксеу има толико маларије да половина становништва није у стању да обавља своје свакодневне послове. У суседном Порто Националу маларија је потпуно непозната. „Тако је то одувек било, — говорили су мештани лекарима. — Ако неко од нас оде у Пеиксе на рад, сигурно је да ће се кроз дан-два вратити дрхтећи од грознице. Али, већ сутрадан биће здрав“.

Село Тинго Марија налази се у Перуу, а Рибералта стотинама километара далеко, у Боливији. Па ипак, та два села имају нешто заједничко: маларични комарци не могу да се размножавају у мочварама које се налазе у њиховој непосредној близини, мада их иначе у читавој околини има веома много. Јаја која комарци положе у баре око ових села претворе се у ларве, али се развој ту зауставља. Никада се још у близини ова два села из ларве није излегао млад комарац. Нешто у ваздуху, води или земљишту спречава ту метаморфозу.

У унутрашњости Бразилије налази се једна област у којој уопште нема рака, мада у осталим деловима земље овог обољења има исто толико колико и у свим другим државама Јужне Америке.

У насељима боливиских провинција Кочабамба и Чукуисака не постоји реч „луд“, јер у њима уопште нема душевних обољења. Међутим, у свим другим областима Јужне Америке, па и у самој Боливији, проценат душевно оболелих није ништа мањи но у другим земљама. У чему је тајна?

У свим великим градовима на свету додају се водоводској води разни састојци, нарочито флуор, да би се спречило кварење зуба код становника. Бразилија има једну област у којој становници никад не пате од зубобоље, иако у води коју пију уопште нема флуора.

Аутомат који захваљује

Утврђено радно време у трговинама онемогућује потрошачима да у свако доба купе оно што им затреба. Та незгода отклоњена је у многим земљама тиме што су по улицама постављени аутомати с разним артиклима: цигаретама, слаткишима, хартијом за писма и поштанским маркама, сапуном, жилетима за бријање, женским чарапама, цвећем, а има и аутомата из којих излази топла кафа. Узимајући пакло цигарета, пушач се и нехотице тргне кад чује речи: „Хвала лепо, довиђења“, које изговара умиљат глас из аутомата. Овај начин продаје показао се као веома успешан свуда где је уведен.

ШИНСЕНГ

Шинсенг је корен једног дрвета које припада породици бршљана. У Кини се овај корен цени као суво злато, јер по веровању он помаже човеку да продужи живот. Шинсенг расте у Кини, Кореји, Јапану и Северној Америци. Употребљава се и као лек против неких болести.

ЉУДИ КАМЕНОГ ДОБА
ЖИВЕ НА НОВОЈ ГВИНЕЈИ

На неким висоравнима Нове Гвинеје живе људи који су тек недавно дошли у додир са цивилизацијом. За њих камено доба још није завршено. У долини Тари има око 30.000, а у области Дуна око 100.000 ових становника. Ниског раста, здепасти, бакарне боје коже, они су увек расположени за борбу. Огромне власуље које носе на глави готово су једина њихова „одећа".

Тари, који се зову исто као и њихова земља, изванредно владају стрелом, а куд год иду носе камену секиру и бодеж од кости. Све до пре две године, док нису дошли у додир с белим људима, њихова су племена живела у сталном рату. Чак и кад није било рата, дани су им пролазили у вечитом страху да их неко не нападне. И крвна освета дуго је потпиривала несугласице међу племенима, па и онда кад се већ одавно заборавило шта је до ње довело. Од малих ногу дечаци су се учили како се треба тући, јер, у међуплеменској борби није било милости. Непријатељ није штедео ни жене, ни децу, ни старце, ни болесне. Преживели борци побеђене стране морали су да се спасавају у непроходним шумама, препуштајући имовину победиоцу, који је с њом поступао на следећи начин: колибе је спаљивао, градине уништавао, па је чак секао и дрвеће које доноси плод.

Тари су ратовали на један нарочит начин. Они би се договорили с противником да се нађу на уобичајеном месту и, пошто избачене стреле пролију на обе стране доста крви, борба је одлагана за један од наредних дана. Они који су командовали у рату имали су велик утицај на саплеменике. На једну њихову реч скупило би се и по две хиљаде ратника.

С времена на време старе зађевице стишавале би се узајамним обештећењем у свињама и ретким шкољкама од седефа, које претстављају најглавније ознаке богатства појединаца.

До пре две године, док Европљани нису стигли у ове крајеве, Тари су се бавили готово искључиво земљорадњом. Оно што многа друга племена Нове Гвинеје и Папуе нису била успела, Тарима је пошло за руком. Они су пронашли начин за одржавање плодности обрадиве земље, па су, ђубрењем њива коровом и дивљим биљем, постизали релативно високе приносе. У близини својих села, у муљу воденог наноса, они саде неку врсту кромпира. Ту се гаје и шећерна трска и дуван. У њиховим градинама нађени су једна врста шпаргле и кукуруз, који је давно пренет у овај крај, док су још постојале везе са осталим континентима.

Област Тари једна је од многобројних усамљених долина на врху планинског ланца који се протеже од запада према истоку Нове Гвинеје. Долина се налази на 1.600 метара надморске висине, а удаљена је 220 километара од границе холандских поседа, 280 километара од британских и 300 километара од Папуе. Читава ова област окружена је пространим баруштинама, непроходном шумом и високим планинским ланцима, па су зато њени становници столећима остали отсечени од осталог света. Први белци који су се приближили овим крајевима били су истраживачи. То је било 1920 године. Њима је требало више година док су стигли до области Тари и Дуна, али везе с домороцима нису успоставили услед избијања Другог светског рата. Кад се зна да до тих долина не воде никакви путеви, није чудо што су први подаци о овим племенима забележени тек пре две године.

Данас аустралиска влада спроводи мирно освајање ових области. Први њени органи стигли су у Тари 1952 године. То су била три млада службеника, четрдесет људи гвинејске и папуанске жандармерије, један тумач, који је само мало познавао Тари-језик, и 46 урођеника-носача. Староседеоци су лепо дочекали експедицију, јер су у разговорима са околним племенима већ били обавештени да ће их посетити бели људи. Одмах су помогли

странцима да уреде мали аеродром и први њихов додир са савременом цивилизацијом састојао се у изградњи писте за узлетање авиона. Урођеници су оставили лук и стрелу и прихватили се штапова за копање. Хиљаде кубних метара земље извађено је рукама, док им нису падобранима бачене лопате. Међутим, за њих су лопате биле сувише компликовано оруђе, па су убрзо опет дохватили своје штапове, а земљу су преносили корпама или на лишћу бананина дрвета.

Занимљиво је да су се Тари одмах одазвали позиву лекара који су дошли да им укажу помоћ. Њихово здравље углавном је добро. Највећи непријатељ им је дизентерија, која управо коси. Друга болест од које највише страдају јесте запаљење плућа. Но, иако су с поверењем пришли лекару, биће потребно дуже времена док се Тари ослободе свих предрасуда. Колико су оне јаке, показаће следећи пример. Досад се често догађало да после смрти рођаци умрлог оружјем нападну чланове другог племена, сматрајући да су они својим врачбинама изазвали његову смрт.

Услед непрестаних сукоба са суседима, Тари граде своја пребивалишта у шипражју и брижљиво их скривају. Улаз у колибу низак је и затворен кладама, а с горње стране оне су тако сличне најближој околини да се тешко могу приметити. Колибе су високе 1,20 метар и немају прозора. Преко ноћи Тари затварају врата и спавају у загушљивом простору, у коме се налази много особа и где се целе ноћи дими са огњишта на поду. Тари не знају за личну хигијену. До данас још ниједан од њих није се умио ни окупао, нити је опрао своју „одећу". А она је заиста оскудна. Мушкарци носе спреда кецељу исплетену од влакана траве, а о рамену им виси исти такав џак, у који стављају лулу од бамбуса, дуван, печени кромпир, којипут комад сушене свињетине, фрулу и гомилу шкољки које служе као новац. Сем тога, они носе власуљу, наруквице, лук и стрелу, камену секиру и бодеж. Жене су још једноставније одевене. Оне немају власуљу, имају мање украса и носе кратку сукњу начињену од траве. На леђима вуку џак у коме, поред детета, носе и знатну количину поврћа, тако да је укупан терет у њиховом џаку већи од онога који носе мушкарци.

Тари су од белих посетилаца радо примили семе новог поврћа, које већ сеју и једу. Парадајз, купус, мрква, бундева, грашак и пасуљ први су стекли право грађанства у њиховим баштама. За ово кратко време Тари су се навикли и на многе друге тековине савремене културе.

Откриће Тари-племена за науку је од велике користи, због проучавања начина живота овог народа који се налази на најнижем степену цивилизације.

Практично за прање судова

Израђена је нова справа за прање шоља и чаша. Она се састоји из седам усправних гумених четака вретенастог облика. Длаке четака такође су од гуме и свака је шупља. Оне су монтиране на гумено јастуче које је такође шупље. Јастуче усисава сапуницу, која се затим пење до врха средишне четке и излази кроз отворе длака. Тек после тога справа може да се употреби. Шоља или чаша навуче се на средишну четку и брзо се окреће око своје осовине неколико пута горе-доле. Тиме је цео рад завршен. Проналазачи ове справе тврде да гумене длаке ефикасно уклањају све мрље, масноћу, кремове и руж за усне са чаша и шоља.

ЕУРОКЛИДОН

Еуроклидон је југоисточни или источни ветар, бура. То је песничко име за источну буру која дува на Лабрадору и долази од Атлантског Океана.

ВЕРОВАЛИ или не...

ДОК СЕ СВАДБЕНА ХАЉИНА НЕ ПОДЕРЕ...

У афричком племену Баланта свака девојка пре ступања у брак добија од

својих родитеља широку, лепо израђену свадбену хаљину. Та хаљина није обичан поклон, јер од њене трајности зависи колико ће нови брак трајати. Наиме, невеста се сматра удатом све док јој се та хаљина не поцепа. Брак престаје чак и онда ако је она намерно подере.

ОД ДУГЕ УПОТРЕБЕ...

Сваке вечери у току тридесет година вешао је Џон Спајсер из Субјакоа, у Америци, свој џепни часовник о један клин поред постеље. Једне ноћи из сна га је пробудио неки тресак: његов часовник лежао је разбијен на поду. Од тридесетогодишње употребе клин се био толико излизао да се преломио и један његов део пао је на под заједно са часовником.

ЗАХВАЉУЈУЋИ КОПЉУ...

Енглез Вилијам Батли, који је због неког преступа доспео у затвор, успео је да побегне из тамнице и да се некако докопа Аустралије. Нашавши се сам усред готово пусте земље — догађај се збио почетком 19 века — без оружја и опкољен урођеницима, необично се обрадовао кад је на некој хумци нашао једно копље. Он није ни слутио да ће га оно довести на „краљевски престо". Наиме, копље је раније припадало поглавици једног племена и после његове смрти било је пободено на његов гроб. Кад су домороци видели Батлија с копљем у руци, поверовали су да је тај бели човек оваплоћење њиховог поглавице. Тако је Батли постао поглавица једног аустралиског племена и владао је њиме тридесет и две године.

„КОЛЕВКА" ОД ТИКВЕ

Мачка Вилијема Керингтона из Пуебла, у Колораду, начинила је за своје мачиће, које њен господар није хтео да трпи у кући, необичан лежај. Она је нашла у шупи једну велику тикву, коју је издубила својим оштрим ноктима, а затим је у њу довукла старе крпе и на њих положила мачиће.

ЧУДНА ОПОМЕНА

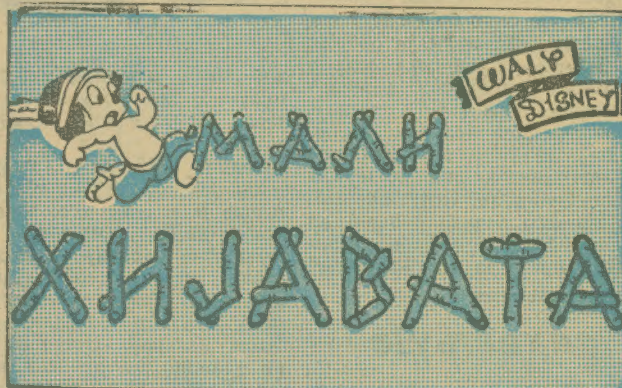
У Алжиру, где људи при говору необично много гестикулирају, могу се у аутобусима видети табле са оваквом опоменом: „Забрањено је разговарати са шофером, јер он обема рукама мора да држи управљач".

ВУК УМЕСТО МАГАРЦА

Магарца једног сељака из Жимиеже, у Француској, појео је вук једне ноћи.

Док се вук „гостио", наишао је сељак и замком га ухватио. Неколико месеци сељак је стрпљиво припитомљавао и дресирао вука, све док га није научио да му вуче колица, којима сад разноси млеко по оближњем граду.

ШТА СВЕ ЗНАЧИ РЕЧ ФЕНИКС?

Феникс је по веровању старих Египћана птица која живи 500 година, а затим на ломачи, коју сама направи, сама себе спали. После тога она поново оживи подмлађена из свог пепела (симбол нечег веома ретког, непролазног и бесмртног). По једној другој причи Феникс је био легендарни краљ Ирске. Ето, то феникс значи по легендама. Уствари, постоје феникс птице, али то је једна врста јапанских петлова. Ти петлови имају необично дугачак реп, понекад дуг и до три метра. Малог су раста, а перје им је разнобојно. Нарави су мирне. Држе се само ради украса. Даље, под појмом феникс подразумева се и једна врста механичког музичког инструмента сличног аристону. У хронологији израз феникс-период означава време од 500 година.

НИКАД БЕЗ ТОПЛЕ ВОДЕ...

Гејзери на Исланду нису само привлачна мета за туристе, него имају и велику економску важност за становништво ове земље. Стручњаци су их искористили на тај начин што су њихову топлу воду довели помоћу цеви до кућа сваког већег насеља, а нарочито до главног града Рејкјавика. Тако Исланђани имају топле воде колико год зажеле. Они њоме загревају станове, кувају храну, загревају купатила и перу рубље. То је можда најинтересантнији водовод у свету. На Исланду нема шума, ни рудника угља, па су му гејзери добродошли, јер би иначе требало много новца да се набави угаљ и дрво.

ДВЕ ХИЉАДЕ НОВЧИЋА ЗА ЈЕДАН МИНУТ

У Енглеској је израђена машина која пребројава 2.000 комада металног новца за један минут. Она може, такође, да се регулише да за исто време преброји исти број других металних новчића, без обзира на њихову величину или дебљину. Проналазачи тврде да је непогрешива и да се може једноставно и брзо прилагодити за пребројавање свих врста металног новца. Снабдевена је електричним мотором са мењачем брзине и многим аутоматским прекидачима, који могу да зауставе пребројавање да би се одређена количина новчића ставила у кесице.

...реч робот, којом се данас у целом свету означавају меха-

нички људи, узета је из драме Карела Чапека „Р.У.Р."

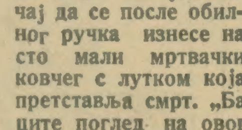
...прва опсерваторија у Европи саграђена је 1561 године, у Каселу.

...реч архитекта грчког је порекла и уствари значи „онај који командује радницима".

...за време Римљана Призрен се звао Теранда и био је један од главних градова на путу од Скадарског Приморја у унутрашњост Балканског Полуострва. У доба Византије Призрен су називали Призндријан.

...године 1550 у читавој Француској било је свега троје каруца. Једне од њих припадале су Катарини Медичи, а друге њеној кћери и њеном мужу, француском краљу.

...Римљани су правили напрске не само од метала, него и

од разних костију, нарочито од слоноваче. Кинески напрсци били су у облику лотосовог цвета.

...у свету се сваке године потроши 10.000 тона челика за израду женских укосница.

...у Балтичком Мору проценат соли износи свега 0,5 процената. Због тога у њему нема острига, јер вода у којој живе остриге мора имати бар 1,7 отсто соли.

...стари Римљани нису потковали своје мазге и коње, већ су им стављали на ноге „гвоздене ципеле", које су могле да се скидају. Коњи богатих Римљана имали су „ципеле" од сребра или злата.

...аполира је дувачки инструмент, по облику сличан лири, који има четири октаве. Њега је изумео, 1832 године, Ернст Леополд Шмит. На овом инструменту може се истовремено изводити шест партија.

...према историчару Херодоту, код старих Египћана био је обичај да се после обилног ручка изнесе на сто мали мртвачки ковчег с лутком која претставља смрт. „Баците поглед на овог човека, говориле су званице једна другој. И ви ћете му бити слични после смрти, зато пијте и веселите се".

Шта значи зујање комараца?

Боравећи 1878 године у једном хотелу у Сараготи, у Америци, приметио је зоолог Хирам Мексим да се око мале хотелске динамомашине, која је и дан и ноћ монотоно зујала, окупљају велики ројеви комараца. Неколико дана хватао је он те досадне и опасне инсекте и открио једну чудну, њему неразумљиву, појаву: већина комараца које је примамио звук машине били су мужјаци.

Годинама нико није обраћао пажњу на ово његово „откриће", мада је он о томе написао један чланак. Многи су се чак подругљиво смешкали на његову научничку „ревност". Међутим, недавно су професори Корнеловог медицинског факултета Офенхаузер и Кан, снимивши на грамофонске плоче зујање комараца, утврдили да женке једне врсте комараца испуштају звук сличан зујању динамомашине и да је то био разлог окупљању мужјака око хотела у Сараготи. На први поглед изгледа да је њихов закључак исто тако „важан" проналазак као и Мексимов. Али, само на први поглед. Уствари, он значи да разне врсте комараца различито зује и да се, например, комарци који пре-

носе маларију могу препознати по том звуку. И то може да изгледа неважно све док се не сазна да се баш то зујање може употребити за борбу против маларичних комараца, ефикасније од ДДТ-а и сличних средстава. Како? Да испричамо причу од почетка.

Кад се два кавеза с густом мрежом, један с комарцима-мужјацима а други са женкама, ставе недалеко један од другог, сви мужјаци скупиће се на оној страни која је најближа кавезу са женкама, које готово без престанка зује. То ће се догодити чак и кад се између два кавеза стави какав заклон који ће спречити ширење свих мириса. Значи, мужјаке привлачи зујање из другог кавеза Утврдивши то, Офенхауер и Кан пошли су даље. У отворене кавезе, кроз чије је жице спроведена струја, поставили су гласноговорнике везане с грамофоном на који су ставили плочу с „песмом" комараца-женки. Гласноговорници су 500.000 пута појачавали ову „песму". Привучени овим звуком, мужјаци су у јатима долетали из даљине од неколико миља, улетали у кавезе и — падали мртви од удара електричне струје.

Треба знати да женке комараца производе две различите врсте зујања: љубавни позив и обавештење другим женкама да су наишле на жртву. Познато је да се само женке хране крвљу, јер им је она потребна да употпуни процес оплођавања јаја, и да, према томе, само оне преносе маларију. Мужјаци се, пак, задовољавају сисањем биљног нектара и воћних сокова. Офенхаузер и Кан имају плоче и с једним и с другим позивом. Ако се из наелектрисаног кавеза помоћу гласноговорника преноси „позив на гозбу", онда све женке из ближе и даље околине похрле према кавезу и бивају уништене. На тај начин, употребом плоча с једном или другом „песмом", могу се уништити и мужјаци и женке једне одређене врсте комараца. Јер, разне врсте ових инсеката зује на различите начине и „песма" једних нема никаквих „чари" за друге. Комарци из Флориде неће, например, разумети „језик" комараца из Африке, као што се ни људи из тих крајева не могу међусобно споразумевати.

КОЛИКО СЕ МОЖЕ ИЗДРЖАТИ БЕЗ ХРАНЕ?

Човек доброг здравља и релативно мишићав може да издржи без хране 30 до 60 дана. Како потрошња енергије за време таквог поста остаје готово иста као и за време јела, а пошто човек не прима нову храну, он мора да је надокнађује из живог ткива. Просечно, здрав човек има у резерви око 75.000 великих калорија, што би му било довољно отприлике за 75 дана кад би лежао потпуно мирно.

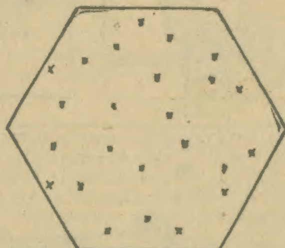
Време које је потребно да храна прође цео пробавни пут код човека варира од 12 до 24 часа. Краће или дуже време је ненормално. Угљени хидрати или беланчевине засићене великом количином масти варе се спорије него саме масти. Маст обавије сваки делић, те се најпре мора претворити у фине ситне капљице, у емулзију, како би сокови за варење хране могли да дођу у додир с делићима хране. Тиме се објашњава зашто људи који тешко раде више воле масан доручак — пржен кромпир или томе сличну храну која се у стомаку дуже задржи — јер онда не осећају глад дуже времена.

Кување у одређеној количини воде јесте најједноставнији начин припремања хране, али у исто време и најштетнији за људско здравље. Минералне соли и витамини растварају се и прелазе из чврсте хране у воду. Најбоље су оне кухиње у којима се не одбацује ништа, јер баш ти сокови, љуске и лишће садрже материје неопходне за људско здравље. Преко педесет од сто минералних материја (растворљива једињења гвожђа, калцијума, фосфора, бакра, мангана, јода итд.) може бити упропашћено при цеђењу куване хране. Кувана храна губи витамине не само зато што се они просипају с водом, већ и зато што их висока температура уништава. У том погледу најосетљивији је витамин Ц.

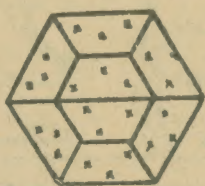
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Цветићи у башти

Можете ли ову башту с пуно цветова да поделите на осам једнаких делова и-

Сл. 1

стог облика, али тако да сваки део садржи исти број цветова. Ако не можете, он-

Сл. 2

да пажљиво погледајте слику 2, па ћете видети како је то урађено.

Прстен на дну језера

Једно весело друштво пошло је у рано пролеће на излет чамцем по језеру. Са собом су понели, наравно, доста хране: хлеба, бутера, сира итд. Нису заборавили ни боцу вина. Кад су се налазили на средини језера, једној од жена спадне с прста скупоцен прстен и потоне у воду. Захваљујући изванредној провидности воде, прстен се лепо видео како лежи на дну, али се нико од присутних није усудио да скочи у ледену воду да би га извукао. Изгледало је да је прстен изгубљен, али се ипак један из друштва досетио како да дође до њега а да се не оквасси. Како је он то учинио?

Ево како: узео је мало бутера и чврсто га сабио у оно удубљење које се налази на дну готово сваке боце. Затим је ту боцу, помоћу конопца, спустио у воду, тачно на прстен. Овај је ушао у бутер и тако га је било лако извући на површину.

Чудан сусрет

Девојчица коју видите на слици иде да захвати воду на бунару који се налази поред пута. Она и не сања какав ће сусрет доживети. А тај с ким ће се срести налази се поред ње, само се не

види. Помозите да се он појави, повезујући све тачке обележене бројевима, почевши, наравно, од један.

Десет мишева

Ево једног круга у коме се налази десет мишева. Потребно је да се у њему уцр-

Сл. 1

Сл. 2

тају три мања круга, али тако да се њима одвоји сваки миш за себе.

Покушајте па ако вам не успе погледајте слику 2.

За добре математичаре

Четири путника улазе у кола у којима има шест празних места. Колико је различитих комбинација могућно приликом размештаја тих путника?

(Могућно је 360 комбинација.)

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

УМИРЕЊЕ БОЛОВА — ВОДОМ

Један амерички лекар изнео је занимљиве податке о умирењу болова инјекцијама вреле воде. Код неуралгије вода се убризгава кроз образ у жариште болова. Умирење је трајно, јер се извесне ћелије потпуно или делимично разоре. Код четрнаест случајева болови су престали без икаквих штетних последица. Један болесник који је имао рак на вилици ослобођен је на овај начин болова. Досад је то лечено или убризгавањем алкохола у нерв, или сечењем нерва.

И УРАГАН НЕКОМЕ КОРИСТИ

У Америци живи једна животињица која се, како неки сматрају, пари само за време великих непогода. Док цео свет у Флориди страхује од урагана, ова животињица чека да он избије. То се тумачи тиме што она излази из свог скровишта у земљи тек кад се све рупе и пукотине испуне водом, слично једној пустињској животињи, која има сличан начин живота.

ПШЕНИЧНО УЉЕ ПОМАЖЕ СПОРТИСТИМА

Недавно се дошло до занимљивих података о корисном дејству пшеничног уља на физичку кондицију спортиста, а нарочито средовечних људи. У томе уљу има витамина Е, који повољно утиче на срце и крвне судове, али само онда кад се упоредо с његовим узимањем врше и телесне вежбе.

ЛЕК ПРОТИВ ШТУЦАЊА

У Француској је произведен и испробан лек против штуцања. Он је већ показао добре резултате. Болесници који су данима штуцали и којима никаква средства нису могла да помогну, били су за неколико дана излечени. Лек се може давати инјекцијама, а може се узимати и у облику пилула.

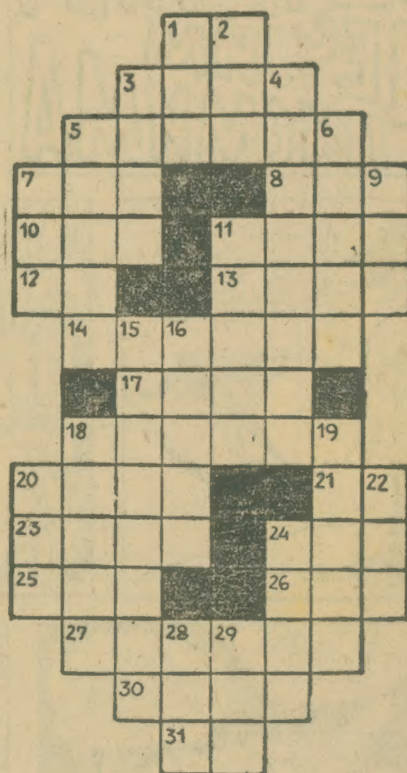
АПАРАТ ЗА ОТКРИВАЊЕ РАКА

На принципу радара и телевизије, начињен је један апарат за утврђивање тумора, цисте и рака у телу. Личност која се прегледа загњури се у воду. Како разна ткива различито одбијају звучне таласе, то се може одмах установити оболело место, чија се слика појављује на телевизиском екрану. Овај апарат претстављаће веома корисну допуну рентгену и флуороскопу.

Водоравно: 1) лична заменица; 3) вунени огртач скинут са овце; 5) митолошка птица која се, подмлађена, рађа из свог пепела; 7) пенушаво вино; 8) агрегатно стање воде; 10) брдо на Криту; 11) презиме француског књижевника, аутора дела „Без породице"; 12) академска титула; 13) град у Немачкој; 14) француски град; 17) некадашња држава у Азији; 18) чешко мушко име; 20) енглеска мера за драгоцености; 21) слово латинице; 23) тежина амбалаже; 24) грубо сукно; 25) слово грчке азбуке; 26) стари нормандиски инструмент сличан гајдама; 27) ознака; 30) староседеоци Перуа; 31) осовина.

Усправно: 1) један месец у години; 2) египатски писац из X века пре наше ере; 3) географски појам; 4) једна од САД; 5) Расинова драма; 6) вишегодишња зељаста биљка пријатна мириса; 7) назив једне Корнејеве трагедије; 9) река у Русији; 11) дефицит; 15) стари ратници; 16) страно женско име; 18) обрађивати земљу; 19) врста енигматског састава; 20) прилог; 22) област између Француске и Немачке; 24) сињска витешка игра; 28) подводно чврсто тло у реци и мору; 29) бивши.

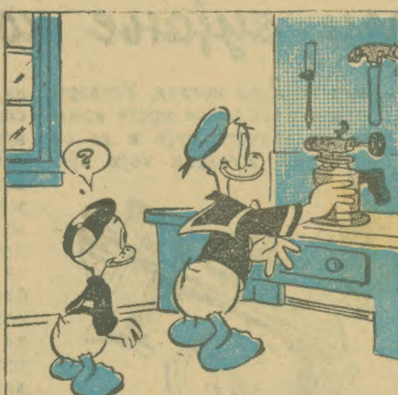
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Костарика; 8) Уна; 9) рен; 10) ла; 11) сто; 13) ја; 14) стива; 15) новела; 17) со; 18) амини; 19) сор; 20) Нена; 21) Кола; 22) Г(алилео) Г(алилеј); 23) сено; 24) ка; 25) морена; 27) балет; 28) Р(оберт) К(ох); 30) кас; 31) ха; 32) алт; 34) Наб; 35) Картагина; 38) Асир; 39) атом; 40) Саксонија.

Усправно: 1) Кулинан; 2) она; 3) са; 4) Антили; 5) ир; 6) кеј; 7) анафора; 11) стена; 12) ова; 14) свинг; 16) омега; 17) Солон; 19) сонет; 21) Керес; 23) солана; 24) Каракас; 25) мак; 26) Алабама; 29) класа; 31) Ханој; 33) трик; 34) нити; 36) трс; 37) Гам.

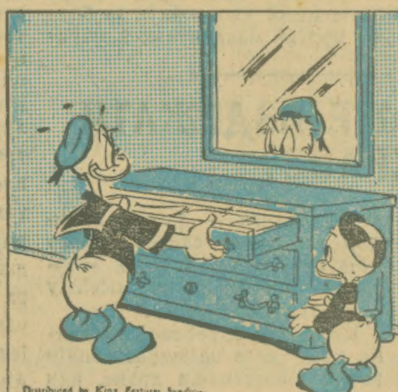
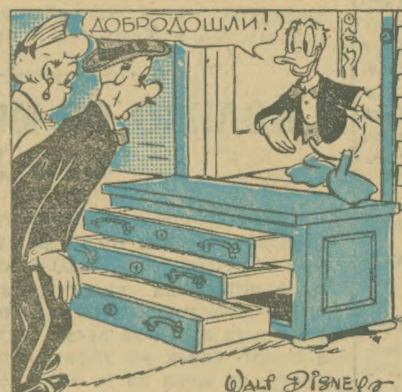

Copr. 1954 Walt Disney Productions World Rights Reserved

Distributed by King Features Syndicate

WALT DISNEY

Који је

ОДГОВОР

тачан

БОРИЈОКИ су:

врста новца
племе из Конга
стари словенски колачи
планински венац

ЕКСПИРОЗА је:

староквековни град
филозофско схватање
врста болести
бразилијански цвет

ЛУМАКЕЛО је:

стара шпанска игра
врста камена
мали чамац у Средоземљу
чувена дворска будала

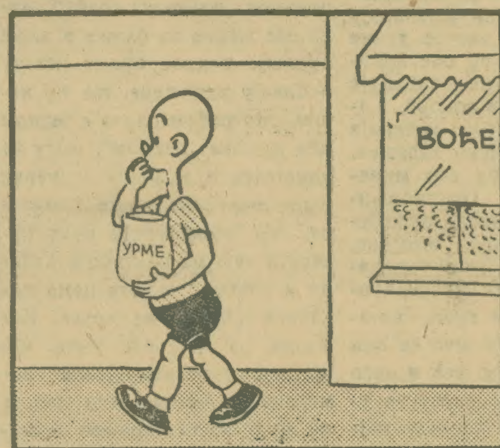
ОДГОВОР:

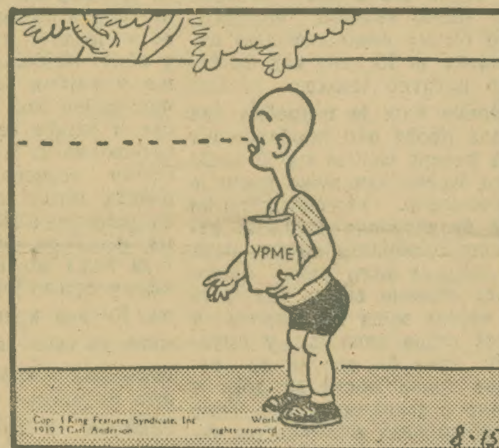
БОРИЈОКИ су стаклене перле које служе као новац у разним афричким земљама. 120 боријока = 1 дахап, а дахап је масаудски новац који вреди 120 стаклених корала.

ЕКСПИРОЗА је спаљивање, сагоревање; по учењу Хераклита и стојичара то је пропаст света од пожара, после чега ће се он опет обновити, да би периодично проживљавао исти процес.

ЛУМАКЕЛО је врста веома лепог корушког мрамора, који има сјај сличан топазовом.

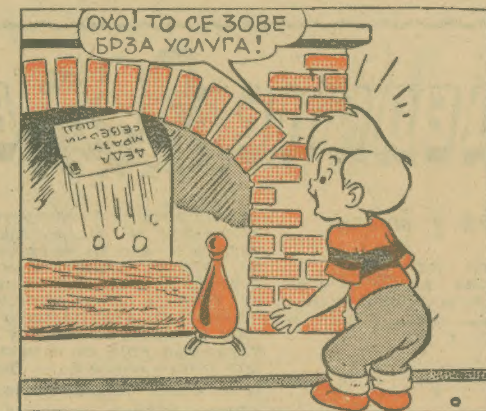

Copr. 1 King Features Syndicate, Inc. 1939 ? Carl Anderson World rights reserved

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 390 динара. Рукописи се не враћају.